

О. Олея,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент Л. Старовойт

ЕСТЕТИКО-ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми. Мистецтво українського народу, як і в інших народів, має багатовікову історію і своїм корінням сягає в глиб віків. За кілька тисячоліть історичного розвитку в первісному мистецтві зародилися основні види мистецтва: архітектура, скульптура, живопис, декоративно-прикладне мистецтво. У декоративних візерунках відображалось уявлення людини про життя, довкілля. Це своєрідний код, розшифрувавши який, можна прочитати композицію елементів так само, як свого часу було прочитано шумерські клинописи та єгипетські ієрогліфи.

На сучасному етапі суспільного життя головним напрямом культурного і національного виховання є звернення до людини, до її духовного розвитку і становлення. Високий рівень розвитку духовного світу та розуміння етнокультури сприяють розвитку традицій національного мистецтва [6, 33-34].

Мета статті – розкрити естетико-виховний потенціал декоративно-прикладного мистецтва в процесі предметно-перетворювальної діяльності молодших школярів.

Аналіз наукових досліджень. Проблемою розвитку особистості засобами декоративно-прикладного мистецтва займалися такі вчені як Н.Богуславська, В. Василенко, В. Воронова, Н. Калашникова, М. Некрасова, В. Полуніній, Т. Разіна, Б. Рібакова, А. Салтикова, А. Чекалова та інші, на їхню думку розвиток декоративно-прикладного мистецтва осмислюється в культурному, естетичному, етнографічному, історико-краєзнавчому, моральному аспектах.

Вирішення багатьох важливих сторін досліджуваної проблеми ми знаходимо також у працях, присвячених розвитку декоративно-прикладної творчості, просторових уявлень, почуттів, інтересів, художнього узагальнення А. Бакушинського, Л. Виготського, Є. Ігнат'єва, І.Кашекової, Є. Коротеєва, Г. Лабунської, С. Ломова, А. Мелік-Пашаєва, М. Фоміної, Є. Шорохова. У визначенні теоретичних основ освоєння декоративно-прикладного мистецтва і народних промислів в освіті значимі висновки і результати наукових

досліджень, викладених у роботах В. Корешкова, С. Ломова, С. Новікова, К. Скворцова, М. Соколова, А. Хворостова, Т. Шпікалової.

Виклад основного матеріалу. Розвиток естетичної культури буде більш помітним там, де людина з дитячих років виховується на творах мистецтва рідного краю. Народне декоративно-прикладне мистецтво вічне, як і народ. Воно з покоління в покоління стає дедалі багатшим на різні прояви і дарує своїм шанувальникам нові й нові форми образотворення декору, у яких яскраво відображається коріння українців.

Будувати процес виховання молодого покоління у відриві від національної культури означає формувати покоління людей без роду і племені. Однією з умов формування етнокультури дитини є належна організація освітнього процесу, звернення до духовних коренів народного мистецтва, його зв'язків із природою, побутом, фольклором; до живих традицій, у тому числі й щодо використання матеріалу, інструментів та обладнання.

Народне декоративно-прикладне мистецтво стало невід'ємною частиною нашого духовного багатства. Творчість народних майстрів завжди набувала широкого визнання в нашій країні і за кордоном. А причина цієї всенародної уваги й любові до різноманітного доробку народних митців полягає в демократичній і гуманістичній природі народного мистецтва, яке виражає творений століттями чуттєво-практичний досвід поколінь, показує їхнє розуміння найголовніших закономірностей і фундаментальних цінностей життя. Нас завжди приваблювала й приваблює краса і доцільність творів народного мистецтва. Заслуговує на особливу увагу шанобливе ставлення майстрів до матеріалу, з яким їм довелося працювати. Воно завжди співвідноситься зі ставленням до природи, розумінням непорушного зв'язку з нею [2]. Народні майстри впродовж віків освоювали секрети технічної майстерності, формотворення, орнаментування, розвитку художніх образів, що надавало витворам декоративно-прикладного мистецтва життєствердного характеру, збагачувало яскраву й лаконічну мову мистецтва, запозичену у світі природи, у скарбниці фольклору, в народних звичаях та обрядах [4]. У своїй сукупності ці особливості формували в людей високі патріотичні почуття, оптимістичне ставлення до життя, проявляли риси національного характеру у творах митців. Діалектично розвиваючись у межах специфіки своїх видів і жанрів, народне мистецтво ніколи не було ізольованим, відособленим від загального художнього процесу доби і, за всієї повільності та поступовості розвитку, залишалося актуальним, співзвучним його прогресивним і демократичним ідеям. Сьогодні вся актуальність народного мистецтва зростає на нових засадах історичного

розвитку, що забезпечує повноцінне художнє і водночас інтенсивне розкриття прихованих у його суті можливостей.

У системі естетичного та художнього виховання важливе місце належить народному декоративно-прикладному мистецтву, яке входить у світ людини з перших її днів і супроводжує все життя. Перші іграшки, колискові пісні, казки, легенди, найпростіші рухи в танці вводять дитину в чарівний світ народної творчості. Дитячі малюнки «повторюють» багатовіковий цикл накопичення декоративно-зображувального фону народного мистецтва: починаючи від найпростішої лінії - до умовного зображення зірки, квітки, птаха, риби, звіра і далі, до конкретних предметів і людської постаті [1].

Неможливо переоцінити цей момент залучення маленької людини до вічного і прекрасного світу фольклору - усного й образотворчого, тому в нашій державі нині велике значення надається художньо-естетичному вихованню підростаючого покоління на зразках «комплексного» народного мистецтва: тут і малювання, і робота з глиною чи пластиліном, деревом, і вишивка, і аплікація, і витинання тощо.

Народне декоративно-прикладне мистецтво внаслідок своєї специфіки покликане внести в життя момент гри, прикрасити, розважити, формувати світогляд через ті естетичні почуття, які народжуються в дитини від практичного користування справді художніми речами, від споглядання їх як частини природи і навколишньої реальної дійсності. Тому воно є найважливішим компонентом і етапом у вихованні естетичних смаків і формуванні внутрішнього світу дитини. Крім того, народна образність синтезує в собі духовну і матеріальну творчість як цілісну і нерозривну, яка склалася історично і вивірена віками.

Крім морально-виховних можливостей, краса творів народного декоративно-прикладного мистецтва має творчо-спонукальну здатність, що є надзвичайно важливою рисою у вихованні гармонійної особистості. Краса викликає бажання творити, додержуватися законів її буття у всіх сферах людської діяльності. Естетичне ставлення, як відомо, виникло на базі предметно-практичної діяльності людини як прояв її духовного начала. Тут важливо підкреслити, що специфічною рисою декоративно-прикладного мистецтва є розуміння дітьми краси речей не як результату їх оздоблення, а, головним чином, того творчого процесу, у результаті якого виник той чи інший твір [7, 11].

Згуртовуюча функція народного мистецтва неоціненна. Однак вона полягає не в тому, щоб сформувати якийсь усереднений, однорідний смак мас, а навпаки, - у стимулюванні індивідуального розвитку на основі існуючого

суспільно-історичного досвіду. Саме тому масовість народного мистецтва розглядається нами не як самоціль, а як можливість охопити його впливом якомога більше членів суспільства, розбудити в них творчу активність, творчу індивідуальність. Сьогодні поняття колективності народного мистецтва як поняття предметно-перетворювальної співдружності групи майстрів району чи регіону, об'єднаних спільною ідейно-художньою позицією, доповнюється розумінням самих якостей художніх структур певного виду чи жанру, створених багатовіковим досвідом народу, тобто розглядається як категорія естетична. Це розширює діапазон можливого впливу народного мистецтва на формування світогляду особистості.

Сьогодні декоративно-прикладне мистецтво розглядається як важлива художня цінність, що виконує численні функції – пізнавальну, комунікативну, естетичну, виховну [6,78]. Декоративне мистецтво збагачується новими аспектами естетичного звучання, його змістовна краса потрібна дитині, в наш час зростає його художньо-культурна цінність.

Висновки. Таким чином, педагогічна цінність пізнання декоративно-прикладного мистецтва пояснюється наступними важливими чинниками: твори цього виду мистецтва дозволяють виховувати у дітей культуру сприйняття матеріального світу, сприяють формуванню естетичного ставлення до дійсності, допомагають глибше пізнати художньо-виразні засоби інших видів зображувального мистецтва. Знайомство дітей з декоративною образністю, особливо у творчості народних майстрів, сприяє розвитку у них естетичного ставлення до дійсності, розширює їх естетичний та життєвий досвід, а це в свою чергу є підґрунтям до креативного розв'язання трудових завдань. Джерела декоративної виразності народного мистецтва в умінні майстрів естетично осмислювати природу, що спонукає учнів до спостережливості, розвитку бережливого ставлення до рідної природи, відчуття себе не її володарем, а частинкою, розуміння того, що людина повинна знати закони природи та дотримуватись і поважати їх.

Література

1. Антонович Є. та ін. Декоративно-прикладне мистецтво /Є.Антонович. – Львів: Світ, 1993.- 272с.;
2. Барб-Галль Ф. Как говорить с детьми об искусстве / Франсуаза Барб-Галль. - Издательство: Арка, 2012. – 192 с.
3. Brovchak, L S., Starovoit L. V., & Likhitska L. M. (2018). Pedagogical Conditions for Creative and Artistic Development of Children of Senior Preschool Ageby Means of Art. *New Educational Review*, 52(2), 206-217.
4. Выготский Л.С. Психология искусства. Анализ эстетической реакции. Изд. 5. Испр. и доп. Комментарии В.В.Иванова и И.В. Пешкова. - М.: Лабиринт, 1997. - 416 с.

5. Ліхницька Л. М. Старовойт Л.В., Бровчак Л.С. Особливості пізнання простору й часу в дошкільному віці як передумова успішного навчання дитини у школі // Науковий журнал "Молодий вчений". - №5.2 (69.2). – С. 110-115
6. Лозко Г.С. Українське народознавство: посібник для вчителя / Г.С.Лозко. – К.: Зодіак, 1995. – 368 с.
7. Мусієнко В.Д. Прилучення учнів до національної культури у процесі трудового навчання / В.Д.Мусієнко, Р.О.Захарченко. – К., 1996. – 122 с.

А. Останська,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент Л. Ліхницька

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ У ПРОСТОРІ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Постановка проблеми: Пріоритетним у вихованні та навчанні дошкільників в умовах денного навчального закладу є зміцнення їх здоров'я. Дана проблема є досить актуальною в наш час, адже дедалі помітнішою стає тенденція до погіршення стану здоров'я дошкільників. Здебільшого одним з чинників є розумове навантаження через великий обсяг пізнавальної інформації, котру сприймають, формують та розвивають дошкільнята. А це призводить до погіршення самопочуття, перевтоми, зниження інтересу до навчання та інших негативних факторів впливу на поведінку дітей. Великого значення у процесі збереження дитячого здоров'я займає казкотерапія, вона успішно допомагає долати загрози, які виникають, сприяє покращенню емоційного стану дітей, стимулює їх до ведення здорового способу життя.

Мета статті:

- розглянути зміст та особливості використання казкотерапії як здоров'язбережувальної технології навчання та виховання дітей в умовах закладу дошкільної освіти;
- проаналізувати види казок, котрі використовуються в казкотерапії для збереження психічного здоров'я малюків, покращення їх емоційного стану;
- навести аргументи ефективності використання казкотерапії як здоров'язбережувальної технології.

Основна частина. Вплив навчально-виховного процесу на здоров'я дошкільників вивчався багатьма дослідниками, серед них можна назвати: І. Брехман, В. Кудрявцева, В. Сазонов, В. Бушуєва, В. Дільман, Л. Качан,